

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 2802.

Cercular

*cătră tóte oficiele protopresviterali din eparchia
Aradului.*

Regularea salariilor învățătoarești, decretată prin articolul de lege XXVI. din 1893 a fost obiect de ingrigire deosebită în Venerabilul Sinod diecesan și în Consistoriul plenariu, si când prin acesta ne străduim a satisface înviațiunilor primite, a nune resoluțiunei sinodali Nr. 95, an. cur. totodată poftim pre organele și corporațiunile noastre bisericești și școlare, ca dênsele încă, din alor parte, să îmbracișeze cauza subversantă cu tótă atențiunea și cu tot zelul lor, și să demustre, la acesta ocașiune încă, cumcă le pórtă convingerea, că cultura poporului este pentru noi cestiune de esistință.

Legea amintită stătoreșce dotațiunea anuală a învățătorului poporali în cel puțin 300 florini, a învățătorului adjunct séu suplinte în 200 florini, pre lângă locuință și grădină (§. 1.) apoi quinquenalie adecă tot la cinci ani de serviț o adaugere câte de 50 fl., la đisul salariu, și acesta adaugere se póte urca până la 250 florini (§. 2.)

Prevede legea acel cas, că unile parochii sêrace, nu vor fi în stare a face învățătorului confesional o dotațiune anuală de 300 florini, și promite acestor parochii (§§. 11. 13) un ajutoriu anual din partea statului până la 60 florini, însă acolo, unde s'ar recere ajutoriu mai mare de 60 florini, acolo innaltul Ministeriu pretinde șieși o ingerință la alegerea învățătorilor și la disciplinarea lor.

Recunoșcem zelul Preaonorașilor protopresviteri inșpectori școlari, că au stărunit și până acuma nein-

trerupt la ameliorațiunea dotațiunilor învățătoarești, și s'au dobândit rezultate, cari, dacă am considera numai serăcia poporului, nu ni le-am puté esplica, și caută dară se le atribuim iubirii la învățătură, că acesta i-a purtat pe credincioșii nostri.

Dar în butul tuturor silințelor amintite, étă-ne astăđi in acea stare, că școli multe de ale nóstre n'au ajuns la dotațiunea anuală de 300 florini, érá diecesa nu póte din ale sale mijlóce modeste se aco-peră neajunsurile tóte, prin urmare nu ne putem lipsi de ajutoriu dela stat, dar nici causă nu avem a ne lipsi de ceea ce, foră veri o ingerință, ne compete conform dreptului și de după legea ce, precum se đisê, întră acum în vigóre.

În considerarea celor înșirate, de órá-ce timpul e scurt ca se putem întreveni noi, pt. DTa ești pof-tit prin acesta, se iei însu-Ți de nou în revisuire și cercetare acele școli din tractul submanuat, ce chiar și pre lângă un modest ajutoriu din partea acestui Consistoriu, ar sta încă departe de dotațiunea anuală de 300 florini, și în privința acestora se pro-céđi astfel:

a) până în 13/25 iunie an. cur., vei face o arêtare la comisiunea administrativă comitatensă, cumcă școla cutare nu are dotațiunea de 300 florini, adecă mai lipseșce suma cutare, ce se se anuméscă. Dotațiunea actuală se póte dovedí cu bugetul parochiei, și respective cu bugetul școlar unde acesta se compune separat. Pre lângă dotațiune se se mai dovedéscă cumcă învățătoriu ce calificațiune are, spre care scop se se alature testimoniele concerninți, apoi care este numărul celor obligați la frecuentațiunea cotidiană și de repetițiune, — și un atestat dela antistia comunală se recere spre a areta cumcă pa-

rochia e sërmană și nu pôte completa recerutul salariu de 300 fl. anual.

În fine, vei adauge rugarea că, pentru cazul că onorata comisiune administrativă ar afla de lipsă o cercetare și constatare a datelor în fața locului, să binevoiască a Te încunoscința și pre pt. DȚa, ca să poți participa la acea cercetare.

Numele comunelor, despre ale căror școli vei fi făcut aretare la comisiunea administrativă, să se notifice Consistoriului până la finea lui iuniu st. v. an. c.

b) până în 13/25 septembrie an. cur. vei înainta la comisiunea administrativă comitatensă cererile acelor singuratece parochii, pentru cari s'ar recere mijlocirea ajutoriului de la înaltul Ministeriu, cari cereri să se ajusteze cu documintele amintite sub a) și respective să se întregescă cu acelea, ce le va fi mai cerut comisiunea administrativă, — în fine și despre aceste cereri să ni se reporteze până în 18/30 septembrie an. c.

Arad, din ședința consistorială dela 2/14 Iuniu 1894.

Ioan Mețianu, m. p.
Episcopul Aradului.

Serbătorea Bisericii Domnului.

Serbăm astăzi serbătorea Bisericii Domnului, prin carea se realizază, și se eternisază vecinica rămânere și petrecere a Mântuitoriului Christos pre pământ în mijlocul credincioșilor săi prin biserică și prin ierarhiă.

Împodobim astăzi Sionul Domnului cu verdéță, pentru că verdéța însemnéază vieță. Prin verdéța, cu carea împodobim sfânta biserică, simbolisăm vieța cea nouă, inaugurată de Domnul în lume pentru toți cei ce cred într'ensul.

„Eu sum cu voi și nimenea împotriva vóstră,“ a Țis Domnul învățaceilor săi, când s'au înălțat la Ceriuri.

Cu bucuriă mare s'au întors Apostolii Domnului în Ierusalim inspirați de aceste cuvinte ale Domnului, — asceptând în vecinica cetate, în retragere, în rugăciune și în meditațiuni evlavióse pogorirea Duchului sfânt.

Și când „prémărită minune au văȥut astăzi tóte némurile, când Duchul sfânt s'au pogorit preste Apostoli în limbi de foc,“ — biserică înființată de Domnul își începe în lume vieța și misiunea ei

dumneȥeiescă întru civilizațiunea popórelor în spirit creștinesc.

Apostolii Domnului încep a vorbi în streine graiuri și cu streine învățături, și popórele la auȥul glasului Domnului primesc creștinismul ca un scut încontra necazurilor și ca unicul mijloc de dezvoltare și înaintare pre tóte terenele vieții.

Însuflețirea, cu carea primesc popórele creștinismul, umple de fiori sinedriul jidovesc, filosofia pagână și puterea statului. Góne cumplite pornesc toți acești trei protivnici încontra religiei celei nouă. Omul se pune prin aceste góne în luptă directă cu Dumneȥeu. În lac de sânge creștinesc se prefăce fața pământului în cele dintâi trei veacuri ale erei creștine. Biserica primește cu bucuriă botezul de sânge, pentru ca pre sângele martirilor creștinătății să se clădescă mărețul și vecinicul edificiu al bisericii Domnului, ca prin sângele martirilor să se inaugureze, și instaleze pre pământ împărația lui Dumneȥeu.

După trei veacuri de crâncene persecuțiuni la 311 și 313, puterea de stat edă edictele de libertate religionară, ér martirii creștinătății prásnuesc în Ceriuri triumful doctrinei religiei creștine încontra spiritului lumii acesteia.

Biserica devine liberă în esercițiul funcțiunilor sale, pentru ca de nou să începă o luptă nesfârșită contra acelu nefericit duch, pre carele îl numim duchul lumii.

Sub timpul gónelor jidovii și preoții și filosofii pagâni denunciă puterii de stat pre creștini. După încetarea gónelor Arie și cei ce l'au urmat din veacul al treilea și până în ȥiua de astăzi fac asemenea. Și fiind-că cu Arie se începe propriamente în biserică și din biserică șirul cel lung al ómenilor, cari au voit a substitui sofisma și minciuna încontra adevérurilor celor vecinice ale lui Dumneȥeu, — ne ocupăm puțin chiar astăzi, în acéstă ȥi de bucuriă, de acest om, pentru că chiar în ȥilele de bucuriă avem mai mult decât ori când altă dată datorința de a-ne imbarbăta și a-ne întări încontra dușmanilor.

Cine a fost Arie, și ce a voit el ?

Arie a fost un om cu multă învățatură, și cu o puternică dialectică, dar în același timp un om lingușitoriu, de o vanitate fără păreche în lume și capace de ori ce mijlóce spre a satisface vanității sale. Acest om a întrat în clerul bisericii din Alexandria, condus de vanitate, cu scop de a deveni Episcop; ér când a văȥut, că nu-și pôte ajunge acest

scop, și anume când a vădut, că după mórtea Episcopului său Achilla, — biserica a ales de următoriu în scaunul episcopesc al Alexandriei nu pre el, ci pre Alexandru, pentru ca să-și răsbune asupra acestuia, și să-i facă ڊilele grele și amare, a inventat prin o sofismă o învățatură nouă, și a pășit în public cu învățatura sa greșită : ca Mântuitorul lumii „nu este născut din eternitate, că este creat de Dumneđeu Tatăl mai târđiu din nimica, că Fiiul este deci numai o făptură. Adaoge apoi cu tóte acestea că Fiiul cea mai nobilă făptură a Tatălui, încât și dacă nu este Dumneđeu în adevăratul înțeles al cuvântului se póte totuși numi și cinsti ca Fiu al lui Dumneđeu.“

Privind și esaminând acest eres, ne convingem, că el nu emanăză nici din scriptură nici din istoriă, nici din rezultatele scrutărilor minții omenesci ; ci emanăză din răsbunare, din tendența nefericită de a masca vanitatea, tendența propriă tuturor eresurilor și ereticilor. Acest eres a câștigat mult proseliți, pentru că vanitatea seduce ușor pre ómeni. A conturbat aprópe un seclu pacea și liniscea bisericii, și prin eresurile, a căror începută s'a făcut, a conturbat, și conturbă și astăđi pacea și desvoltarea linisčită a bisericii. Triumful bisericii încontra lui este însă fórte semnificativ atât pentru trecut, cât și pentru viitoriu. Bucuriă a produs în biserica de atunci înfrângerea eresului lui Arie prin conclusele luate de cele dântăi două sínóde ecumenice, bucuriă produce și astăđi, și va produce totdeuna și până la sfârșitul veacului. În același timp este acéstă înfrângere instructivă și educativă pentru toți cei ce caută în biserica Domnului scut și adăpost și garanță pentru obținerea unei statornice bunăstări și fericiri vremelnice și vecinice.

Să-ne încălđim astăđi de acéstă înfrângere a spiritului lumii, și să ne încălđim la lumina biruinții și triumfului bisericii față de acel nefericit spirit.

Apostolul neamurilor, dumneđeiescul Pavel a fost omul cel mai învățat al timpului său, bogat în învățături profane și cu o dialectică, carea a cucerit inimile celor ce l'au ascultat atunci, și celor ce îl ascultă astăđi. El a cucerit, pentru că cunoscințele profane, pre cari și le-a însușit în școala dascălului Gamaleil, le-a pus în serviciul doctrinei pozitive a lui Dumneđeu. El a cucerit, pentru că talentul, spiritul său mare, bogatele sale cunoscințe, munca sa neobosită o-a pus în serviciul lui Dumneđeu și al fericirii popórelor. El a cucerit, pentru că învăță-

tura sa lumescă o-a făcut armă, prin carea să lățescă prin cuvânt și prin faptă cuvântul descoperit al lui Dumneđeu.

Cu acest mod de gândire a biruit biserica asupra eresului lui Arie și asupra tuturor eresurilor. Dascălii și ierarchii mari ai bisericii, cari au purtat lupta încontra eresului lui Arie : Atanasiu cel mare, Vasiliu cel mare, Ciril al Ierusalimului, cei doi Gregorii, Ioan Chrisostom și toți cei ce au luptat împreună cu ei la înfrângerea Arianismului, au fost ómeni bogăți în cunoscințe din sfânta scriptură și din sciințele profane. Și biruința și triumful bisericii încontra eresurilor o-au realizat prin faptul că bogăția lor de cunoscințe profane o-au pus în serviciul apărării și lățirii cuvântului lui Dumneđeu.

S'a realizat în decursul veacurilor cuvântul Domnului : „eu sum cu voi și nimenea împotriva vóstră,“ pentru că vecinic petrece Domnul în mijlocul credincioșilor săi prin biserică și ierarchiă priu Duchul său cel sfânt, carele în sərbătórea de astăđi se pogórá în limbi de foc asupra Apostolilor săi.

Ne bucurăm în fața acestei sfinte sərbătóri, dar în timpurile grele, prin cari trecem, bucuria nu ne este, și nu póte să ne fiă deplină. Noi biserica și poporul român avem un însemnat motiv de a-ne bucura în faptul, că trăim, că esistăm în butul tuturor necazurilor și greutăților trecutului de tristă aducere aminte. În fața acestui trist trecut esistința noastră este în adevăr o minune, dacă nu o aducem în legătură, și nu o privim de un eflus al vecinicilor cuvinte ale Domnului : „Eu sum cu voi și nimenea împotriva vóstră.“ Adusă în legătură cu aceste cuvinte esistența noastră însă ni-se înfățișeză ca o consecință naturală a alipirii strébunilor nostri față de legea și biserica Domnului.

În acéstă alipire de legea și biserica Domnului vedem garanța vieții și desvoltării nóstre în present și vieța și trăinicia în viitoriu.

De aceea ne inspiră bucuriă sfântă ڊi de astăđi, în carea serbăm sərbătórea bisericii Domnului.

Greutăți și necazuri avem multe astăđi, pentru că timpul, în carele trăim, este pré mult subminat de „duchul lumii,“ duch, carele ne conturbă, și ne împedecă în vieța și desvoltarea noastră în spirit creștinesc. Curentul lumii de astăđi este în genere nefavorabil pentru desvoltarea ulterióră a bisericii ; și fiind acéstă astfelu cu potință este, că din acel duch al lumii de astăđi, care stepănesce întrégă lumea să fi intrat și în societatea noastră. De aceea datori ne

sămțim, ca să cerem luarea aminte a celor chemați asupra acestei împrejurări, pentru ca să-o prevenim.

Duchul lumii de astăzi, contrariu bisericii, contrariu dezvoltării naturale și normale a popórelor în spirit creștinesc își are isvorul său în mulțimea eresurilor și a acelor nefaste teorii, cari țintesc a submina doctrina pozitivă a bisericii Domnului. Viéța și dezvoltarea poporului nostru noi o mulțămim acestei doctrine. În urmare ne putem să ne închipuim ușor, la câte calamități putem să fim espuși în cazul, dacă dîlnic nu ne vom întări în credința strămoșescă, în acea neprețuită avere și bogăția, pre carea voim, să clădim viéța și viitorul nostru.

Profeți mincinoși au fost totdeauna în lume; dar biserica a știut, și a putut totdeuua să-i înfrângă, și biruască prin puterea doctrinei sale positive. Profet mincinos este duchul lumii de astăzi; și avem nădejde, că Dumnezeu ne va ajuta, să-l înfrângem, și să-l biruim, dacă vom fi cu destulă grije și cu destulă priveghere.

Acésta priveghere, să ni-o impunem astăzi și în toate dîilele vieții noastre, și nu ne îndoim, întărind-ne și înaintând dîlnic în credință și în fapte creștinesci, vom pote să înaintăm cu succes pre toate terenele vieții, pentru că „Domnul este cu noi și nimenea împotriva noastră.“

Esamenele în școléle noastre confessionale.

Starea, în carea se găsec școléle noastre, și progresul, carele se face în aceste școlé, este de sigur astăzi cestiunea principală, carea ne preocupă. Am legat, și legăm neapărat viéța și dezvoltarea noastră culturală în prima liniă de progresul, pre carele îl realizéază, și îl pot realiza aceste școlé. Și mărturisim, că avem bucuria și multă mângăiere, când ne gândim, la mulțimea de cărturari, pre carea o avem astăzi în popor în toate părțile și când gândim, că toți acești ómeni și-au însușit cartea în școléle noastre confessionale.

În aceste școlé se țin acum esamenele; ér esamenul este sərbătóre școlară. Și suntem siguri, că esamenele la școléle noastre confessionale se țin și în anul acesta cu solemnitatea, ce ele o merită. Acéstă solemnitate nu este o paradă, ci este o controlă asupra tuturor factorilor, dela cari depinde progresul școléi, și în special după vederile noastre sunt unul din cele mai bune mijlóce pentru ameliorarea frecunțațiunii școlare.

În esamene se vede sporiul, se vede metodelul învățatoriului, se vede puterea inspecțiunii școlare. Se vede cu un cuvânt, tot ceea ce avem și ceea ce nu avem în școlă. Ne trebuie să șcim, și se cunoșcem toate acestea cât mai bine, deórece cestiunile de metod și preste tot îmbunătățirile, cari să recer, ca să-le facem pre terenul școlar, sunt cestiuni deschise, și au un mers în înfinit. Și dacă am avut cândva trebuință, ca în școléle noastre să esclăm pre acest teren, avem astăzi în măsură tot mai mare. O reclamă acésta timpul, în carele trăim și trebuințele culturale ale poporului nostru.

Pre cât avem datorință, se îngrijim, a face îmbunătățirile, ce ni-se arată de lipsă în școléle noastre confessionale, pre atât de mare este pre de altă parte urgentă trebuința, ca să îndreptăm toate scăderile, ce ici colo ni-se pot aréta. Ér punctul de mănecare pentru a poté realiza aceste îndreptări ni-l dá în mod mai nimerit rezultatul esamenelor.

Întru acésta consiste propriamente valórea esamenelor atât pentru părinți, cât și pentru învățatori și pentru administrațiunea școlară. Părinții pot să vadă la esamene din răspunsurile, pre cari le dau elevii, că aceia, cari au frecunțat școlă regulat, au făcut progres, ér cei ce nu au cercetat școlă regulat, au fost împedecați chiar prin negrija părinților a face progresul, pre carele între alte împrejurări l'ar fi putut face și anume dacă ar fi frecunțat școlă regulat.

Învățătorul vede în examen din răspunsurile elevilor progresul, pre carele l'a putut face cu elevii, și în același timp vede și ceea ce n'a putut face, meditând asupra împrejurărilor are ocaziune să studieze, și să-și înmulțéscă cunoscințele metodice; ér administrațiunea școlară are în esamene o icónă reală asupra stării, în carea se găsec învățământul și educațiunea în fiecare școlă a noastră și se pote orienta în mod nimerit asupra dispozițiunilor ulterióre.

Economic.

Reproducem după „Curierul financiar“ următorul tractat, care credem a fi instructiv și de interes și pentru situațiunea agriculturii la noi:

Consulatul general român din Constantinople, prin raportul adresat ministerului de înterne și publicat în „Monitorul Oficial“ No. 20 dela 27 Aprilie trecut, între alte chestiuni tratéază viitorul nostru economic cu o deosebită competență. Ne facem

datoria de a da publicității în estenso părțile privitoare la agricultura și căile de comunicațiune din care producătorii români vor pute culege multe învățăminte.

Nu știu dacă noi românii ne gândim în deajuns la consecințele economice ce vor decurge pentru noi din deschiderea imenselor teritorii ale Anatoliei, culturai și comerțului și la viitorul ce așteptă din această cauză agricultura noastră.

Crisa de care suferă agricultura noastră și cea Europeană în general, merge agravându-se. Concuvenții se înmulțesc din an în an. În afară de Statele-Unite și de India, țările europene exportătoare de grâu au deja a compta cu un al treilea factor, Republica Argentina, în care cultura grâului ia un avânt îngrijitor, zdrobitor pentru țările noastre, cu întinderea pământurilor sale în special proprii acestei culturai. Acea țară care era considerată ca dedată numai creșterei vitelor și care în anii din urmă încă importa grâu pentru consumațiunea sa, în 1893 putea deja dispune pentru exportatiune de mai bine de un milion de tone și grâul argentin s'a vândut în Europa cu 17 lei noi sută de chilograme. Actualmente suprafața cultivată ce o are este cam de 5 milioane hectare, dar suprafața cultivabilă ajunge la 100 milioane hectare, cultura, cerealelor are deci acolo un viitor ilimitat.

Dar un pericol și mai mare stă tocmai la porțile noastre, amenințând de mörte țările agricole ale Europei — dintre ele și România — care până acum, grație proximității mai mari, tot mai puteau lupta pe piețele occidentale în contra concurenței celorlalte continente, și porturile dunărene și Mării-Negre sunt amenințate, pentru un viitor apropiat, de a fi părăsite cu totul. Anatolia, care până astăzi, aproape neaccesibilă comerțului cum era, pute fi considerată ca o cantitate de desprețuit, va atrage în curând, și în mod dureros, atențiunea noastră.

Dacă până acum imensa întindere a Anatoliei și fertilitatea fără seamăn a pământului său, nu ne îngrija de loc, grație unor împrejurări nouă favorabile, mâine, când liniile ferate de abia deschise și cele ce se construiesc în acest moment vor începe a-și produce efectul, vom înceta de a le mai ignora. Dacă până astăzi nu am putut, calea-valea, ține piept în contra concurenților de peste Ocean, mâine ne vom trezi cu o nouă Americă, situată de astădată chiar lângă noi.

Asia minoră a cărei întindere este de două ori cât a Franciei de mare, are pământuri de o fertilitate rară și în special proprie culturai grâului și celorlalte cereale, însă până astăzi aproape pretutindeni necultivate. Trebizonda are peste 10.000 kilometre pătrați de pământ cultivabil. Vilaetul Erzemului 40.000 kilometre pătrați, toate pământuri a- nume de grâu, acest vilaet produce deja pe o infimă întindere a teritoriului său 200 milioane chilograme

de grâu și orez, însă nu pentru exportatiune care îi este absolut interzisă, fiind date mijlocele actuale de comunicațiune: produțiunile sale — și acesta se pöte spune în genere de cea mai mare parte a Anatoliei — sunt limitate la strictele trebuințe ale populațiunei locale. Grânele sale ajung astăzi la prețuri așa de infime, că în anii de abundență țeranii nici nu găsesc profit a ridica recolta întregă. Vilaetul Angorei are peste 50.000 kilometri pătrați proprii culturai. Vilaetul Sivas tot atâta, calitatea grâului său este cu totul excepțională; dar până astăzi, cu totă proximitatea mării, nu-l pöte exporta din casa costului transportului, căci o tonă de grâu costă 130 lei noi de dus din Sivas în Samsum (portul cel mai apropiat pe Marea-Négră), pe când prețul acestei mărfi pe locul de produțiune de abia ajunge la 40 lei nou tona.

Dar drumul de fer ce se va începe în curând din portul Samsum spre interior (Sivas și Diarbekir) va schimba neîntârziat împrejurările și va interverti cele două cifre de mai sus. Să nu așteptăm acel moment spre a ne pătrunde de învățămîntul ce conține suggestiva a două cifre. Întinderea cultivabilă a vilaietului Castamuni pöte fi stimată la 35.000 kilometre pătrați; aceea a vilaietului Hudavendighiar (Brusa) la mai bine de 60.000 kilometri pătrați, împreună cu cele două mutesarifate vecine. Vilaetul Aidin (Smirna) e mai bine cultivat de cât celelalte părți ale Anatoliei, mulțumită liniilor sale ferate deschise relativ de mult traficului, mulțumită și portului său bine întocmit, nu are neutilizate încă de cât 5.000 kilometri pătrați. Să prețuim la 60.000 kilometri pătrați suprafața cultivabilă a vilaietului Konaih a cărui întindere totală este de 90.000 kilometri pătrați din care de abia a zecea parte este întrebuintată astăzi. Vilaetul Adana dispune de veri-o 16.000 kilometri pătrați de pământ bun. Cel de Mamuret-ul-Azis de 18.000 kilometri pătrați. Vilaetul Alepului are o suprafață de 78.000 kilometri pătrați din cari 40.000șesuri de o fertilitate proverbială, agricultura este acolo încă foarte înapoiată pentru aceleași motive ca în totă Anatolia, lipsa de drumuri și greutatea transportului. O linie ferată cu eșire la Alexandreta se impune pentru această bogată provincie și se va face negreșit în curând, punând în legătură cu marea țările de peste Eufrat și Tigru.

Oprindu-ne aici, adecă ținându-ne numai de peninsula proprie șișă, fără a depăși regiunile Eufratului superior — peste care se află districte imense de o fertilitate fără pereche și aproape cu totul necultivate (Diarbekir, Bitlis, Van, Mosul etc.) care ar indoi cifrele noastre — ajungem la un înteu total de 400.000 kilometri pătrați pământuri de calitatea cea mai de frunte, din care o parte infimă numai astăzi imperfect și pe care cerealele nu sunt semănate de cât strict cât este trebuincios pentru populațiune. Acastă întindere de pământ represintă

de trei ori teritoriul României, presupunând că fiecare particică de pământ al acesteia ar fi pământ de cultură de o fertilitate excepțională.

Ne putem deci da socotélă de ceia ce astéptă agricultura noastră de exportatiune când căile de penetrațiune actualmente în lucrare vor aduce acelor regiuni ceia ce le lipsește astăzi milócele de transport eftine. Este numai o cestiune de câțiva ani.

În capitolul următor vom trece în revistă liniile ferate existente și în construcțiune ale Turciei, și vom căuta a ne da sémă mai de aprópe de însemnatarea lor și de urmăriile ce se pot prevedea de pe acum. Dacă ne va fi dovedit că agricultura noastră este amenințată, mi se pare că singura conclusiune cu putință este că trebuie să punem tótă stăruință în desvóltarea noastră industrială. Vrënd nevrënd, totul ne împinge spre industrie. Mișcarea pentru încurajarea industriei ce s'a arătat în ultimul deceniu la noi, nu a fost o fantasmă economică fără cauză și fără temei, ci manifestațiunea unei grije latente urma crizei agricole a cărei cauză a fost intrarea nouilor concurenți în arena prevéditorilor Europei, cu ivirea unui nou concurent neașteptat și înspăimântător încă de cât cei cari ne-au cauzat atât réu, putem prevedea cu siguranță că acea mișcare spre industrie se va accentua, va intra în o fasă decisivă. Ar fi bine numai ca evenimentele să nu ne apuce nepregătiți, și să ne grăbim a ne prepara terenul cât avem încă timpul. Fără a vorbi de situațiunea ce ne ar putea crea unele coniecturi politice favorabile, sunt pozițiuni economice ne-luate încă și care vor aparține acelor ce vor fi mai întâiu gata a profita de împregiurări. Aceste ne sunt oferite de provinciile asiatiche ale imperiului otoman, astăzi încă nedeschise comerțiului. Anatolia, cu lipsa ei absolută de căi de penetrațiune, a fost până acum puțin cercată de Industria occidentală, afară de cóstele mării Egee; provinciile sale dela miază-noapte se pot dice că erau mai departe de cât America și Australia. Rarele ei populațiuni se mulțumeau cu puținul cel produceau, și afară de litoralul imediat al mării, nu făceau apel la străini în nimica.

Astăzi însă lucrurile se presintă astfel cu înființarea drumurilor de fer, locuitorii din lăuntru au să facă cunoscință cu articolele de industria occidentală, au să le cêră și au să le pótă cumpêra pentru că însă-și au să pótă vinde; populațiunea are să se mărescă vèzënd cu ochii și cu ia are să crească și consumațiunea obiectelor străine. Multe din aceste le producem deja și le putem produce pentru exportatiune.

Industria este sórta silită a țărilor europene. Scim că nici industria nu este la adăpostul criselor, că națiunile industriale nu pot compta pentru totdeauna pe țărilor cliente sau pe coloniile lor, că acestea ridicându-se, încetul cu încetul, în prosperitatea materială și cultura intelectuală se pricep de

la un timp a adăogi industria agriculturii, și de unde erau o sorgintă de bogăție pentru țara mómă, ajung a fi pierdere ei când încetéză de a mai avea nevoie de dênse, — precum India și Anglia, față una cu alta, sunt pe cale a ne da un exemplu; — că țărilor europene, a căror populațiuni a crescut pe temeiul óre-cum factice al industriei, sunt amenințate de o regresione a cărei margine nu va fi póte de cât capacitatea curat agricolă a teritoriului lor.

Dar acestea sunt perspectivă departe, și téma că România, aruncându-se în industrie să nu alerge înaintea acelorăși surprinderi, din faptul schimbării eventuale a curentelor comerciale și din cauza pierderii posibile a clienților câștigați, acea temere, dic, este o considerațiune ca și teoretică, la care ne putem opi: datoria noastră este, înainte de tóte, de a eși din o încurcătură actuală și de a prepara un viitor imediat. Agricultura română este amenințată: trebuie să ne punem în stare de a rezista cât vom putea mai bine; și alt mijloc de rezistență nu este de cât a produce tóte articolele de industrie pe care pământul nostru ne permite a le produce, în condițiuni tot atât de bune sau și mai favorabile ca alte țări și a căuta pentru ele piețe de desfacere; pentru industria noastră nu putem spera de cât provinciile turcești.

Că nu vom putea depărta industriile străine este o obiecțiune care nu trebuie să ne sperie: Germanii și Austriacii, ultimi veniți aci, reușesc a acapăra piețele în lupta lor cu primii ocupanți, francezii și chiar englezii, încetul cu încetul, pentru că produc mai eftin póte, în adevăr, articole inferióre produțiunilor industriei franceze și engleze; dar aci, ca în tóte țărilor noi și înapoiate, calitatea și bunul gust sunt reu apreciate și numai eftinătatea e luată în considerațiune. Dar ținënd compt și de aceste obiecțiuni, sunt regiuni imense unde nu vom avea a suplanta pe alți ocupanți, pentru motivul că ele nu sunt încă ocupate: provinciile Anatoliei care au eșirea naturală pe cósta Mării Negre.

Concurenții, însă nu ne vor lipsi; tóte popórele Europei care cată cu aviditate noi piețe de desfacere, se vor arunca fără dubiu și aci. Este o luptă de iuțelă și învingătorii vor fi cei cari, prevédënd evenimentele, se vor îngriji a 'și pregăti basa lor de operațiune mai de cu timp. Noi cari avem o situațiune geografică atât de privilegiată față cu aceste țări, avem toți sortii de isbândă. Timpul nu este pierdut, lipsa absolută în acele provincii de căi de comunicațiune secundare fără de care căile ferate nu pot avea de cât o mică utilitate, apoi greșéla (ce se póte îndrepta din și în și) a tarifelor din cale afară exagerate, sunt doué împregiurări cari ne permit încă a ne învărta.

Nu pretinde nimeni că avem a părăsi agricultura și a ne arunca orbesce în industrie; din potrivă ținta noastră va fi de a păstra desfacerea produselor

nóstre agricole. Dar este urgent a ne pătrunde de acest adevăr: produsele pământului nostru nu le vom mai putea vinde în viitor ca până acum în forma lor brută; va trebui a profita de starea de înapoiare — provisorie și ea — a țărilor cari vor înceta a primi produsele noastre brute, să fim pregătiți a le putea oferi acele produse lucrate și transformate.

Stă dinaintea noastră o pozițiune de luat: nimic nu ne îndreptățește a nu cerca să o luăm. Partea Europei unde se găsește România n'a dat încă lumii măsura sa. Trebuie să-i vină și ei rândul, căci toți sorții sunt în mâna sa: o unitate națională cum nu a avut-o cele mai mari popóre înainte de unificare lor politică; un popor inteligent și mai avid de progres ca ori-cari altul, un pământ din cele mai fertile, inzestrat cu un mare fluviu navigabil; situațiunea geografică foarte favorabilă din punctul de vedere comercial, și care în curând, prin deschiderea drumurilor celor mai directe din Europa centrală spre Persia și India, va deveni excepțională.

Impregiurările politice și economice nu au servit-o încă îndestul. Dar cine ar putea afirma că, acele întâmplări favorabile ivindu-se, țara nu va fi brusc trasă din situațiunea în unele priviri, obscure ce ocupă, și nu va fi impusă la planul întâiu, la locul cel mai strălucit.

D I V E R S E.

* *Esamenele la institutul nostru pedagogico-teologic se vor ține după următoarea programă.* În Iunie 15 d. a. dela 3—6 ore cursul pregătitor din toate studiile. Iunie 16 n. a. dela 8—12 c. I—III preparandial din limba maghiară, d. am. dela 4—6 cu elevii școlii de model. În 20 Iunie n. a. dela 7—9 ore c. III teol. din liturgica, cântare și tipic, dela 9—11 c. III prep. din religiune, cântare și tipic, d. am. 4—7 c. I teologic din teologia fundamentală, istoria bis. și pedagogia. — În 21 Iunie n. a. dela 7—9 ore c. I preparandial din religiune, pedagogie, germâna și geografia, dela 9—11 c. II teol. din dogmatică, stud. biblic, și istoria bisericăscă, d. am. dela 4—7 ore c. II prep. din religiune, geografie, pedagogie și chemie. — În 22 Iunie n. a. 7—10 ore c. III prep. din pedagogie, matematica, istoria univers. și constituție, d. am. dela 4—7 c. III teologic din dreptul canonic, retorica și exegesa. — În 23 Iunie n. a. dela 7—10 c. I prep. din limba rom., matematica și istoria naturală, d. a. dela 4—7 c. I teol. din studiul biblic și limba română. — În 25 Iunie n. am. dela 7—9 ore c. II teologic din teologia morală, pedagogia și limba română, dela 9—11 ore c. II preparandial din limba română, matematica și istoria patriei, d. am. dela 4—7 ore c. III teologic din catechetica, pastorala, constituția și higiena. În 26 Iunie n. am. dela 7—11 ore c. III prep. din fizica, limba română, cosmografia și higiena, d. am. dela 4—6 c. I—II teologic și prep. din cântare și tipic, dela 6—7 c. I—III preparandiale din gimnastică. — În 28

n. a. Te Deum și cetirea clasificățiunilor. În 30 Iunie n. a. dela 7—11 ore cu elevii privațiști și în 2 Iulie n. a. dela 8—12 ore examenele private cu preparandele.

* *Curs supletoriu pentru învățători.* Direcțiunea institutului pedagogic-teologic din Arad a fost avisată de către venerabilul Consistoriu din Arad în urma unui conclud luat de către venerabilul sinod eparchial din anul curent, ca să ia dispusețiunile de lipsă, ca în feriile anului școlastic curent să se deschidă aici în Arad un curs supletoriu pentru învățătorii, cari nu au cualificațiune formală completă. În urma acestei dispusețiuni se va începe cursul supletoriu în 10 Iunie calendarul nou anul curent la seminariul diecesan din Arad, și va dura până la 20 August calendarul nou anul curent. Ca profesori la acest curs vor funcționa dnii profesori: Teodor Ceontea, Dr. Petru Pipoș și Ioan Petran.

În legătura cu acest curs se va ține și un curs pentru industria de mână, și pentru horticultura, pomicultură și apicultură. Din aceste obiecte va prelege un bărbat de specialitate.

* *Almanach.* În tipografia archidiecesană din Sibiu a apărut zilele trecut un „Almanach“ edat de societatea de lectură „Andrieu Șaguna“ a teologilor și pedagogilor români gr. or. din Sibiu, suvenir de la primul jubileu al societății, serbat la 25 de ani de existență, în 12/24 Iunie 1893. În acest almanach după o prefață scrisă de dlu președinte al societății Dr. Petru Span sunt induși Patronii societății, membrii onorari, membrii fondatori, președintii societății în primul pătraru de veac, momente din viața societății de lectură „Andrieu Șaguna“, programa ședinței jubilară ținute la 12/24 Iunie 1893, cuvântul de deschidere al ședinții jubilară rostit de conducătorul ei, dlu Dr. D. P. Barcianu, mai multe tratate, lucrate de membrii societății, Sentințe încurse în urma Apelului societății dela fostii membri de ai ei în primul pătrar de veac drept colaborare la acest „Almanach“, înfine „voci de presă asupra reușitei ședinței festive a jubileului.

Judecând asupra acestui „Almanach“ constatăm, că este o frumoasă și succasă întreprindere literară a elevilor dela seminariul archidiecesan din Sibiu. Felicităm societatea „Andrieu Șaguna“ pentru această întreprindere!

* *Bibliografie.* Au apărut: James L. Hughes „Greșelile învățătorilor“, în românesce de Vasile Goldiș, profesor. Editura librăriei Ciurcu în Brașov 1894. Tipografia A. Mureșianu Brașov. Cartea cuprinde 103 pagini, hârtie fină, format octav mediu. Prețul 50 cr.

— „Limba materna“, curs metodic de gramatica românescă pentru institutele pedagogice și școlile populare române de Dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit. Editura II. Sibiu tipografia archidiecesană, 1894. Cartea cuprinde 149 pagini, format octav mediu — Prețul legată 40 cr.

— „O ședătoare la țără seu povestea călătoriei lui Moș Albu“, de Anton Pann. Ediție nouă revădută. Editura librăriei Ciureu, Brașov. Tipografia A. Mureșianu în Brașov. Cartea cuprinde 128

pagine cu portretul și biografia autorului. Format octav mediu. Prețul broșurat 30 cr.

* **Sinodul episcopatului bulgar.** Membri sosiți în Sofia ai sinodului bulgar au fost primiți în audiență festivă la palat. La audiență a fost de față și ministrul de culte. Grigorie, metropolit la Rusciuc, în vorbirea cătă principe a accentuat, că după evenimentele de mare importanță pentru biserică și tron acum s'a dat sinodului prima ocaziune a se întruni și a felicita pe principe pentru căsătoria sa și pentru nascerea moștenitorului. Totodată dă expresiune convingerei, că pe micul principe îl va crește în spiritul poporului bulgar și a tradițiilor sale, prin ce se dau garanțe sigure de bunăstare și fericire a Bulgariei. Sinodul imploră asupra principelui, femeii sale și a moștenitorului bine cuvântarea ceriului. Principele mulțămind pentru omagiile aduse și ocupându-se pe larg cu vorbirea metropolitului termină cu dorința, ca activitatea sinodului să fie ajutată de charul tatălui ceresc.

* **Domnie lungă.** Regina Victoria a celebrat Joia trecută a 75 aniversare a născerii sale; la 20 Iunie viitoriu va serba a 57-a aniversare a domniei. Un singur suveran a domnit mai mult în marea Britanie și Irlanda: George III, a cărui domnie dură 60 ani, dar care în cei din urmă 10 ani ai domniei sale, din cauză de bolă mintală, fu silit să cedeze regența fiului său.

* **Haină igienică.** Pe când nemții se ocupă cu cuirasele care se pună pe om la adăpostul glonțelor, americanii se silesc a descoperi o haină care se ne apere de bôle. Și un doctor din Washington a descoperit o haină de cauciuc, care seamănă foarte mult cu costumul unui înnotătoriu, dar' cu care cel îmbrăcat este sigur de a nu se îmbolnăvi. Haina este impermeabilă la aer, astfel că nici un germe nu pôte pătrunde. Sub fie-care picior se află o srfătoare, care prin o combinațiune înge-nioasă, prin simplul fapt al mergerei, se pune în mișcare și însuflă aer prósplet în haine. Dar înainte de a veni în contract cu corpul acest aer se filtréză traversând o membrană antiseptică și ese din haină printr'o altă membrană aședată la partea superióră a hainei.

* **„Victoria“ institut de credit și economii, societate pe acții.** Sediul: **Arad**, casa proprie, strada principală Nr. 2. (vis-à-vis de casa orașului) — Întemeiat la 1887. — Capital de acții: fl. 300.000; Fond de rezervă: fl. 70.000. — Primește depuneri spre fructificare, după cari solvesce 5% interese fără privire la termenul de abdicere. Darea de venit după interese încă o solvesce institutul separat. După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restitu-esc îndată la prezentarea libelului fără abdicere. Depuneri se pot face și redica și prin postă și se efeituesc momentan după sosirea comandai. — Direcțiunea institutului.

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante de clasa primă din **Arad**, prin această se publică concurs cu termenul de alegere pe ziua de **10/22 Iuliu 1894**.

Beneficiile împreunate cu această parochiă sunt:

1. Una sesiune parochială cu un venit anual de 400 fl.
2. Competința anuală de bir din cassa magistratului în rate de 3 luni 285 fl.

3. Stólele conform usului din locu, pe basa „normei stolari,” după calculu mediu anualminte 500 fl.

După încetarea îndreptățirii capelanului Gavriil Bodea la suma de 300 fl. bir ce-i compete din cassa epitropiei parochiali în sensul hotărârii comitetului parochial adusă la 10 Decemvre 1893 și aprobată prin con-clusul Ven. Consistoriu Nr. 6136—1893, parochul ales va intra îndată și în folosința acestui beneficiu.

Drept de a concurge au toți aceia, cari posed tóte calitățile și întrunesc tóte condițiunile prescise în „§. 15 lit. a)” din regulamentul pentru parochii. Suplicele de concurs instruate conform §. 13 din „Statutul Organic” sunt de a-se înainta la protopresviterul concerninte Moise Bocșan în Arad, în termin cel puțin de 30 zile dela prima publicare a concursului de față; suplicele întrate mai târziu nu se pot lua în considerare.

Concurenții, după prealabila încunoștințare a protopresviterului se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta, celebra sau cuvânta.

Din ședința comitetului parochial gr. ort. rom. Arad, la 3 Iunie n. 1894.

Dr. Nic. Oncu, m. p.

președintele comit. par.

Nicolae Stefu, m. p.

not. com. paroch.

Conțeles cu: **MOISE BOCȘAN**, m. p. protopresviter tract.

—□—

Pentru deplinirea parohiei de clasa a III din **Zimbru**, cu filialele **Dulcele** și **Brusturesc**, protopresviteratul Halmagiului, se escrie concurs cu termenul de alegere pe **29 Iunie** adeca pe ziua de S-tul Petru și **Pavel a. c.**

Emolumentele anuale sunt: dela 176 numeri de case câte una măsură de cucuruz sfărmat, pământ, parochial, stólele indatinat, cuartir corespunzătoriu și grădină de legumi, care tóte la olaltă facu 596 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochie sunt avisați ca recursele lor provédute cu tóte documentele prescise în statutul organic, adresate comitetului parochial, a-se trimite protopresviterului tractul Ioan Groza, în Halmagiu până la 26 Iunie (8 Iulie) a. c.

Comitetul parochial.

Nicolau Maci, m. p.

not com. par.

Ioan Seracu, m. p.

președinte com. par.

—□—

Pentru deplinirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din **Teeș**, comitatul Timiș, se escrie concurs cu termen de alegere pe **29 Iunie (11 Iulie) 1894**.

Emolumintele sunt: în numărariu 210 fl., în bucate 28 meți, parte grâu, parte cucuruz; 2½ jugere pământ; 24 metri lemne din cari se încălzeșce și sala de învățământ; pentru conferințe 6 fl., și pausal de scris 5 fl.

Recursele sunt a se adresa părintelui protopop George Crăciunescu în Belincz, per Kiszetó; având recurenții a se presenta în vre-o Duminecă, ori sərbătore în biserică locală, spre a-și aréta desteritatea în tipic și cântările bisericesci.

Teeș, din ședința comitetului parochial ținută în 12/24 Maiu 1894.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **G. CRĂCIUNESCU**, m. p. protopresviter.

—□—